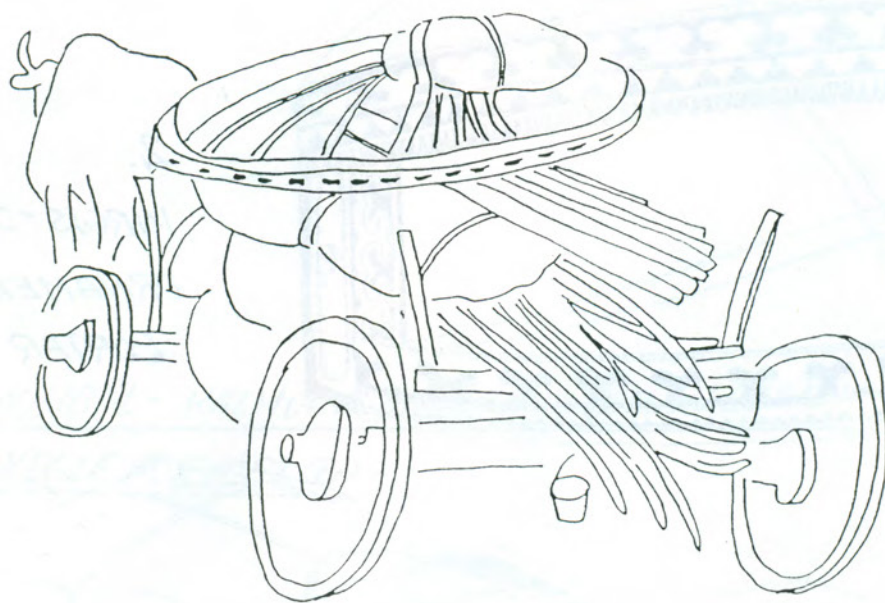

JURTE BYGNING.
TØRNING MØLLE
7 - 13 AUGUST 1995

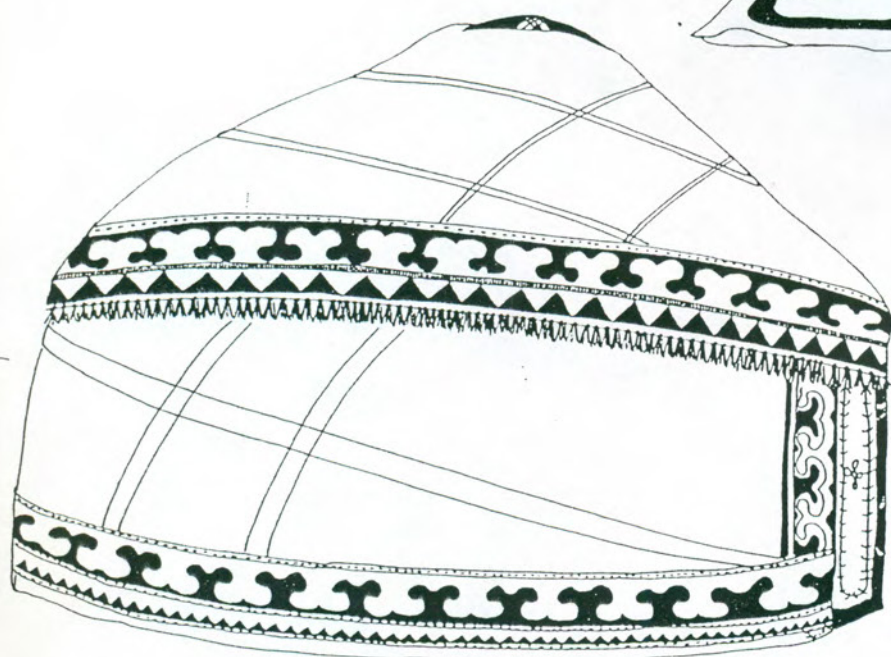
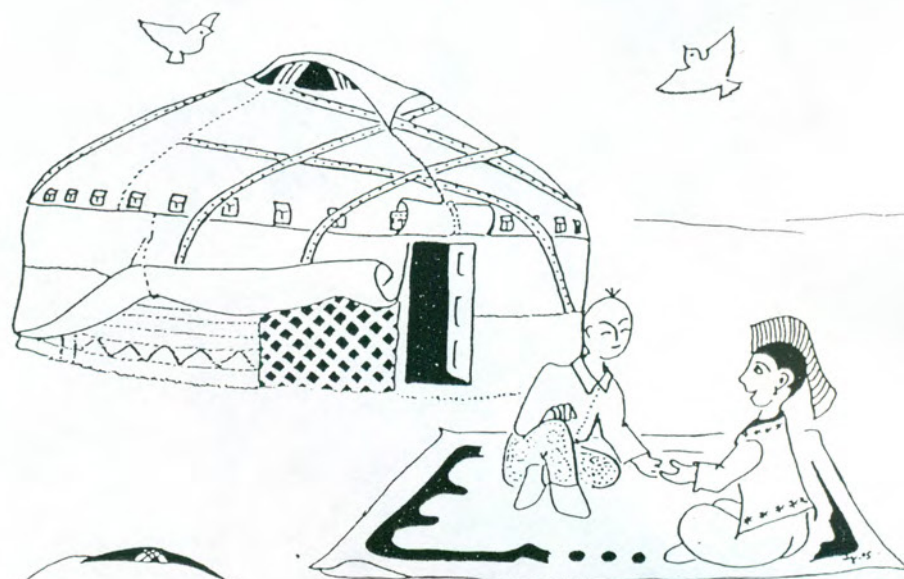

TEKST: ANNETTE DAMGAARD
TEGNING: SIDE 1-15: INGE BØGSTED OLSEN
TEGNING: SIDE 15-21: ANNETTE DAMGAARD.
LAY-OUT: ANNETTE DAMGAARD

TYRK-KIRGIS JURTEN MED KLASSISK KUPPEL -
FORMET TAG.

1.

KAZAKH-JURT
MED PYNTEBÅND

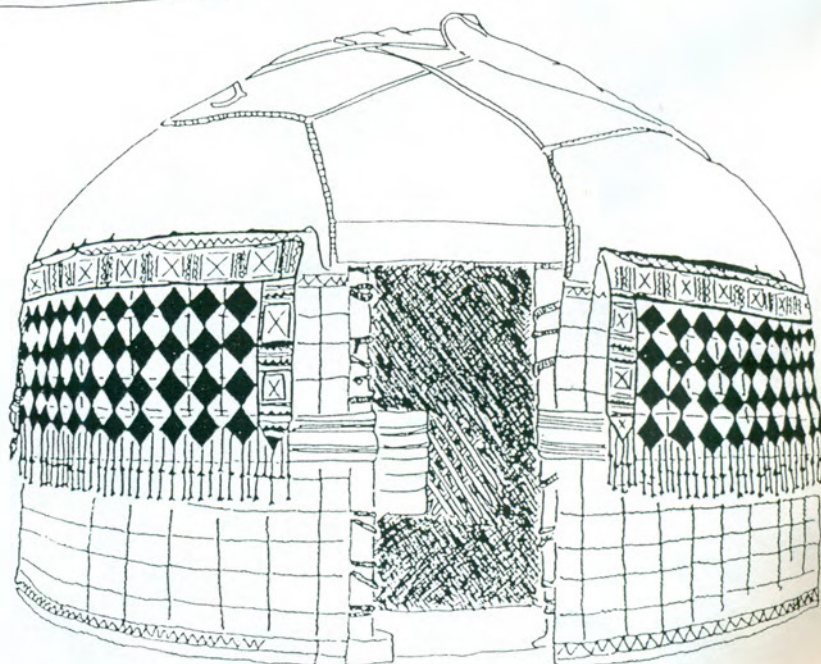

2.

KIRGIS-JURT MED
ORNAMENTEREDE
BORTER

3.

TURKMEN-JURT
MED CHI (VÆG AF
STEPPEGRÆSMÅTTE)

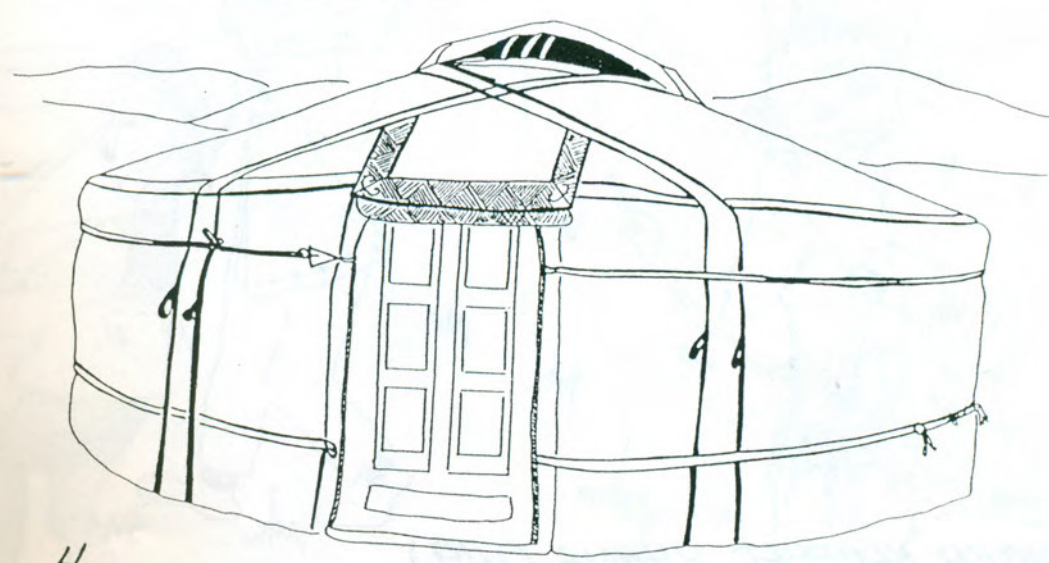
JURTEN KAN OPDELES I TO GENERELLE TYPER. DEN EN, HVIS TAGSTÆNGER ER BUEDE OG DANNER ET KUPPELFORMET TAG, TILHØRER EN GRUPPE KALDET TYRK-KIRGIS JURTEN (ill 1, 2 & 3)

DEN ANDEN TYPE ER MONGOL-KALMUCK JURTEN HVIS TAG ER KONSTRUERET AF LIGE TAGSTÆNGER OG DANNER ET KEGLEFORMET TAG (ill 4.)

JURT ER OPRINDELIGT EN BETEGNELSE FOR HELE DET OMRÅDE TELTENE PÅLÆGSES PÅ.

DET ORIGINALE MONGOLSKE ORD FOR FILTTELTET ER GER.

MONGOL - KALMUCK JURTEN MED KLASSISK KEGLEFORMET TAG

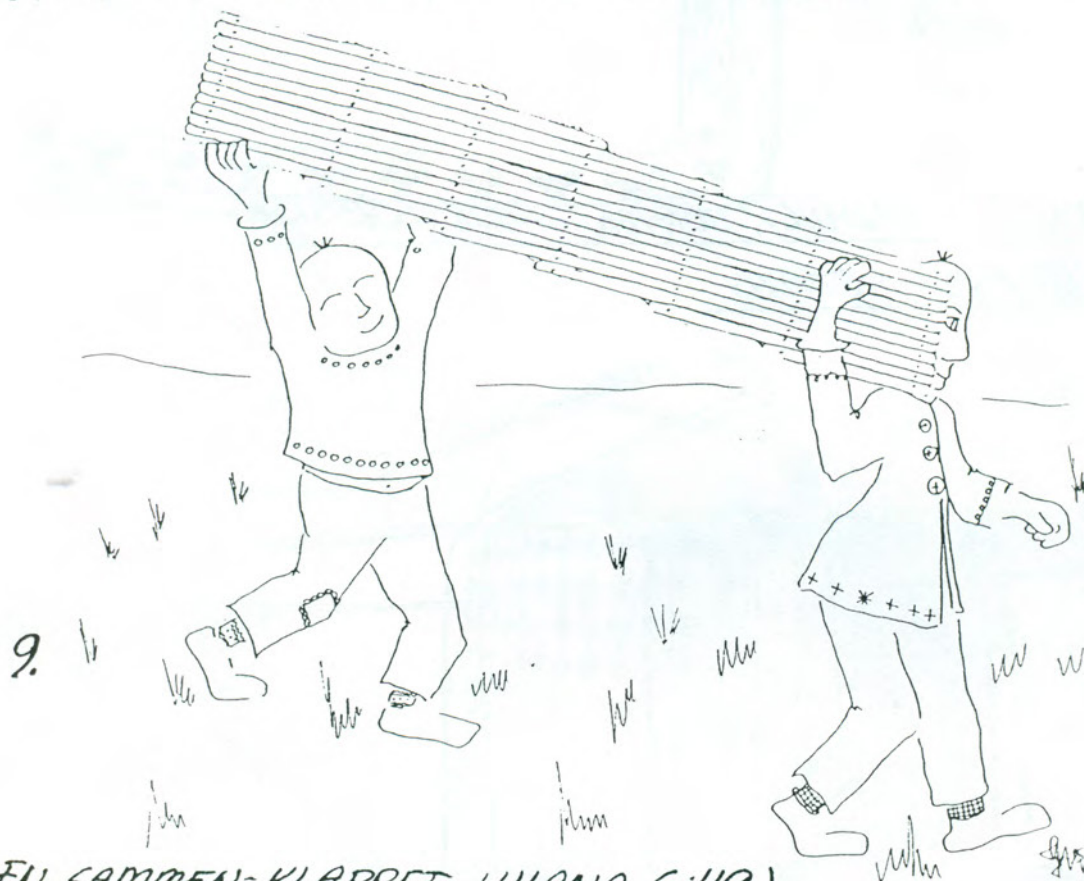
4.

TRÆDØR OG TILBAGESLÅET FILTFORHÆNG MED QUILT MØNSTER.

JURTENS GJENERELLE KONSTRUKTION

JURTENS GITTERVÆG KONSTRUERES VED HJÆLP AF PILESTAV
PÅ CA 2.5 cm Ø SOM KAN FLÆKES. STAVENE BINDES DIAGONALT
SAMMEN MED HUD TIL ET GITTERVÆRK - EN KHANA (1/1 5*6)

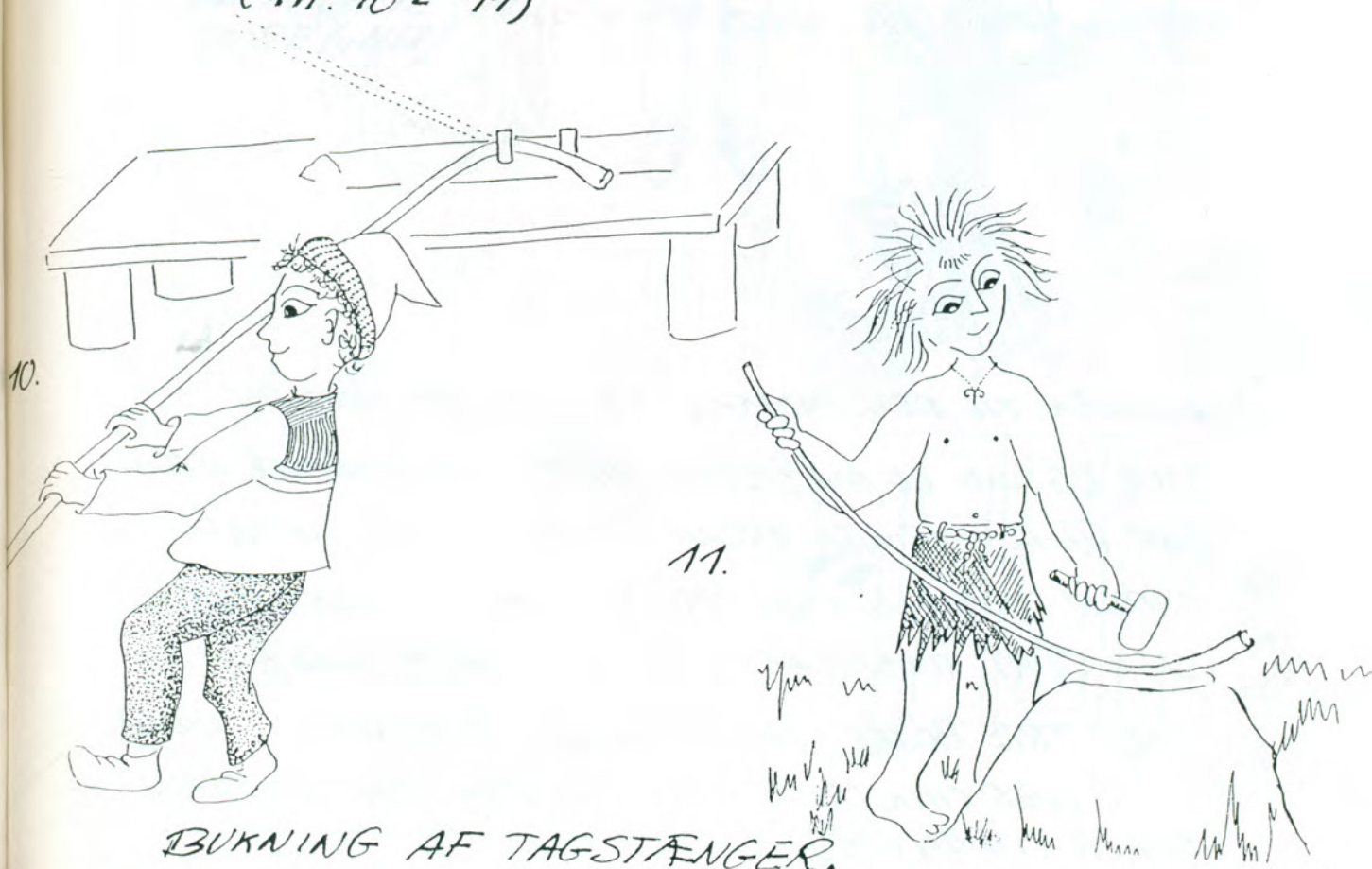

EN SAMMEN-KLAPPET KHANA (1/1 9.)

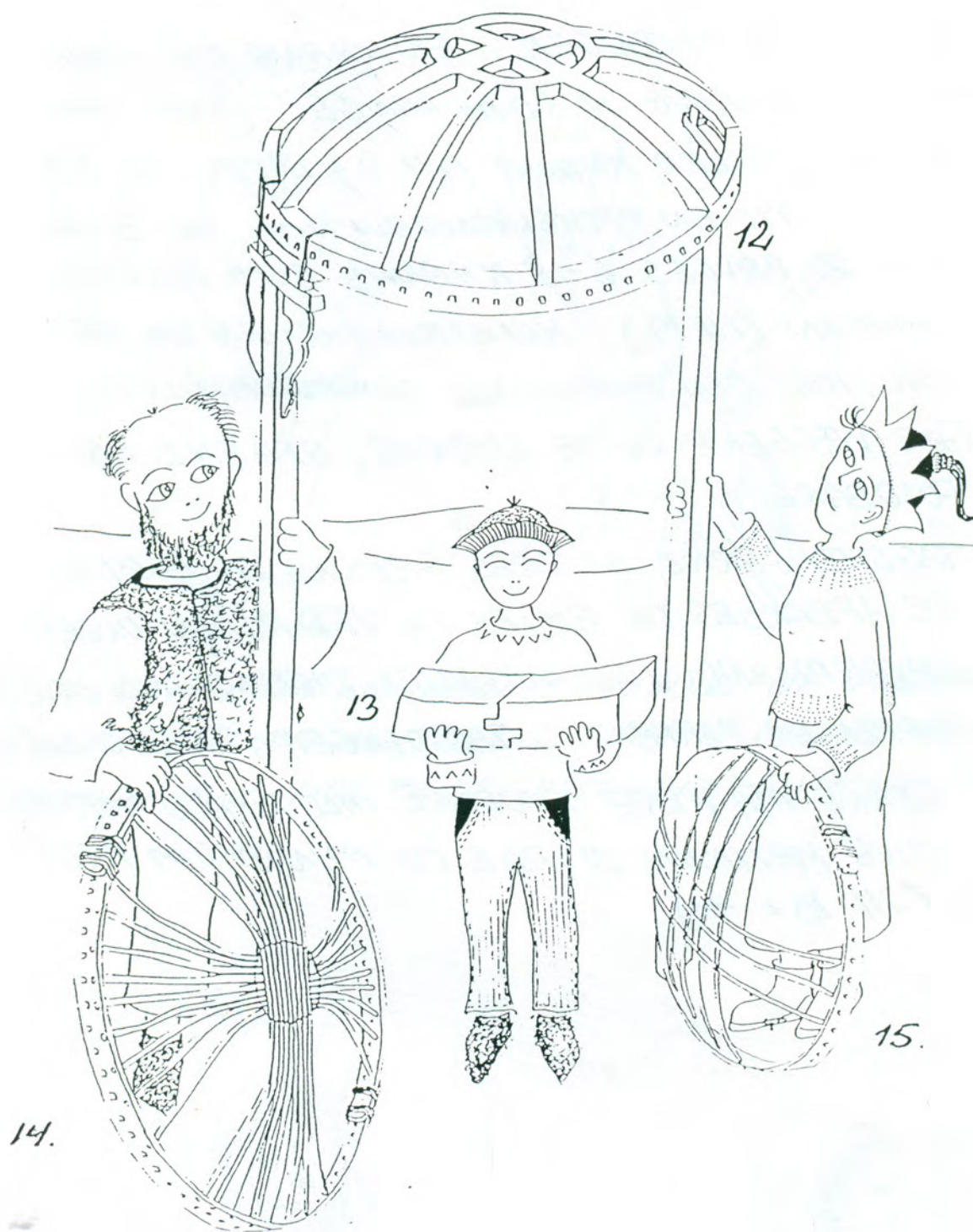
4.

DE LÆNGSTE STÆNGER I EN KHANA ER NORMALT OMKRING 1.80 m LANGE. HVER VÆGSEKTION - ELLER KHANA (ill 9.) LAVES AF 33 LISTER. TIL EN CIRKELKONSTRUKTION PÅ 3 TIL 6 m Ø BRUGES 6-8 KHANAS SOM BINDES SAMMEN (ill 19.). KONSTRUKTIONEN ER GENIAL, IDET DEN DIAGONALE SAMMENBINDING GØR VÆGGENE BÅDE STÆRKE, STABILE OG FOLDBARE.

TAGSTÆNGERNE SKÆRES GRØNNE OG BLØDE. DE AFBARKES OG BØJES TIL VED, RODEN UNDER OPVARMNING. DEN NATURLIGE TILSPIDSNING MOD TOPPEN ER PERFECT TIL TAGSTÆNGER, IDET STÆNGERNE MÅ VÆRE TYNDERE MOD TOPPEN FOR AT GIVE MAXIMUM STYRKE OG MINIMUM VÆGT. (ill. 10 & 11)

BUKNING AF TAGSTÆNGER.

KRONEN TIL DEN MONGOLSKE JURT ER NORMALT
 STOR OG TUNG OG MÅ STØTTES AF TO OPRETSTÅENDE STÆN-
 GER (ill 12) KRONEN BESTÅR AF EN CIRKEL AF TAP-
 SAMLET TRÆ (ill 13). KRONEN I EN TYRKISK-KIRGI-
 SISK JURT KONSTRUERES AF TO KLØVEDE GRENE AF
 UNGT TRÆ BØJET I HALVCIRKLER OG BUNDET SAMMEN.
 TVÆRS OVER CIRKLERNE FÆSTNES ET MØSTER AF BUEDE
 STAVER (ill 14 & 15)

16.

EN DØR LAVES ALMINDELIGVIS
AF FIRE PLANKER ELLER
TYKKE GRENE (i/ll 16 & 17).
DØREN FIKSERES VED AT LADE
GITTERSPIDSERNE GÅ PÅ HVER
SIDE AF DØRKARMEN OG
BINDE DEM FAST (i/ll. 17).
ET KRAFTIGT BÅND FÆSTNES
I DØRKARMEN OG SPÆNDES
HELE VEJEN RUNDT OM DE
SAMMENBUNDNE KHANAS. DETTE
ER EN SIKRING MOD SKRED.

17.

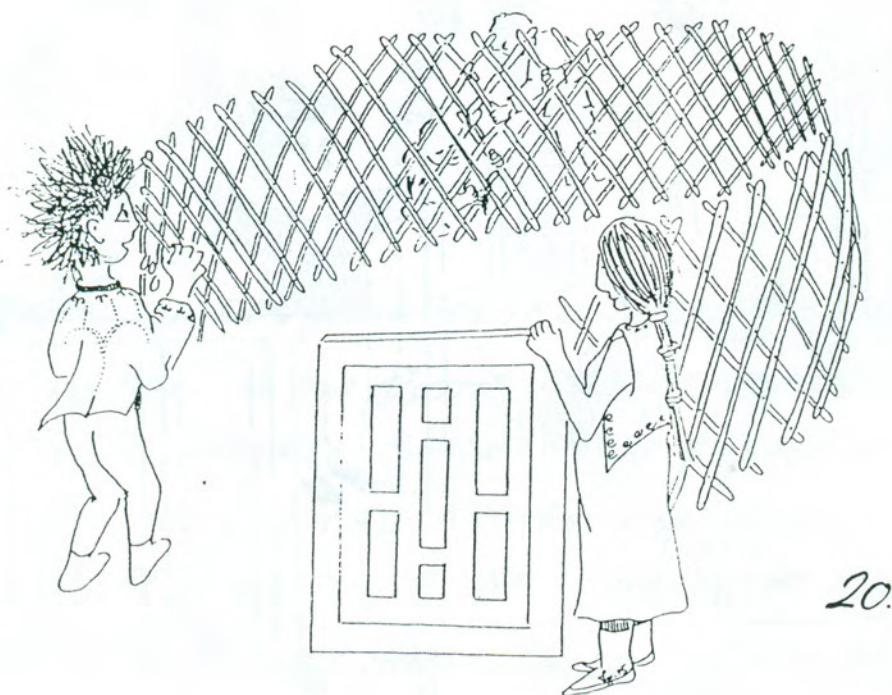
DE FINESTE MONGOL-KALMUCK JURTE HAR DOBBELT-
DØRE (i/ll 18)

18.

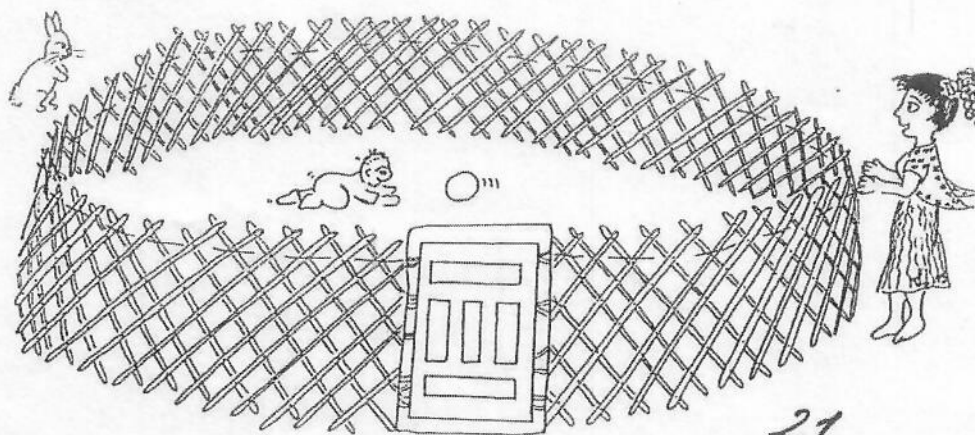
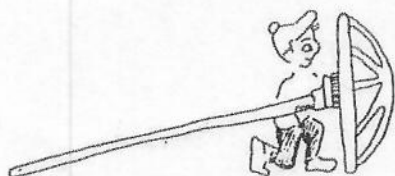

DE ENKELTE KHANAS BINDES SAMMEN I EN CIRKEL

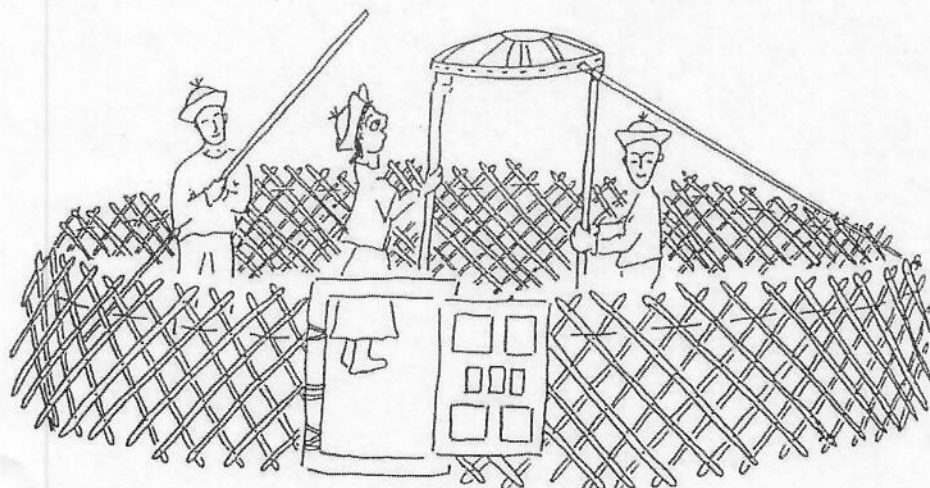
DØREN PLACERES OG FÆSTNES.

DØR ER FÆSTNET
TIL GITTER-VÆG
(i/l 21.)

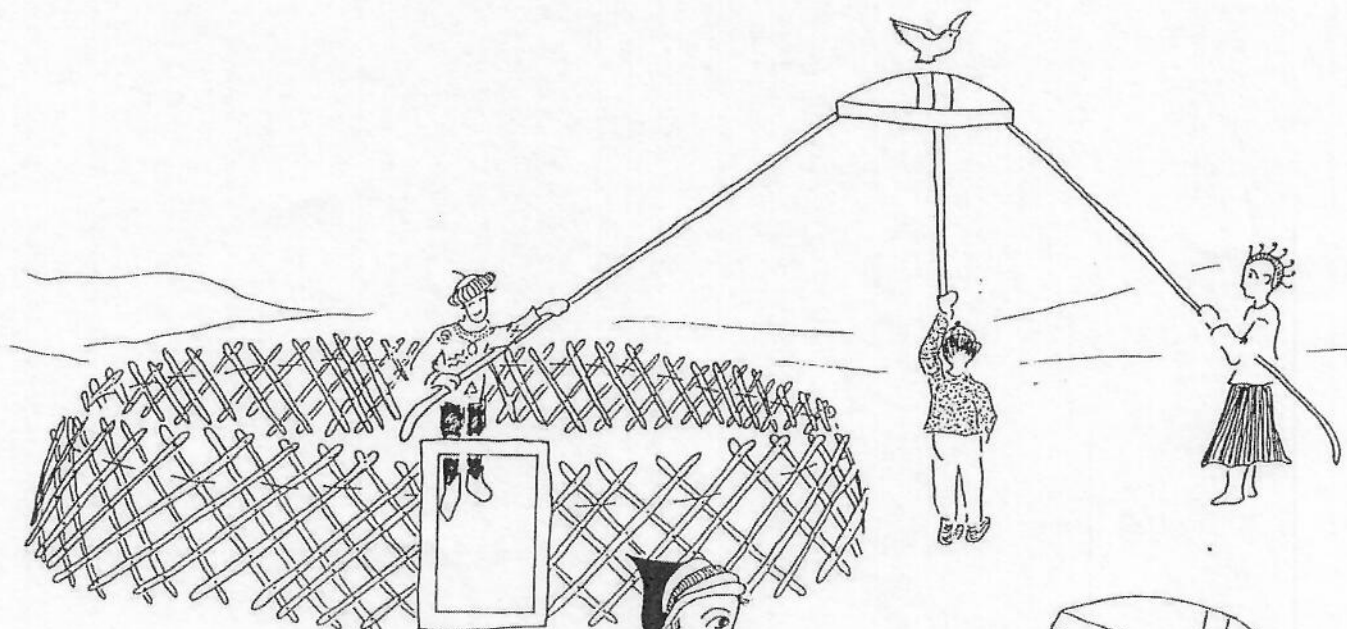
21.

22.

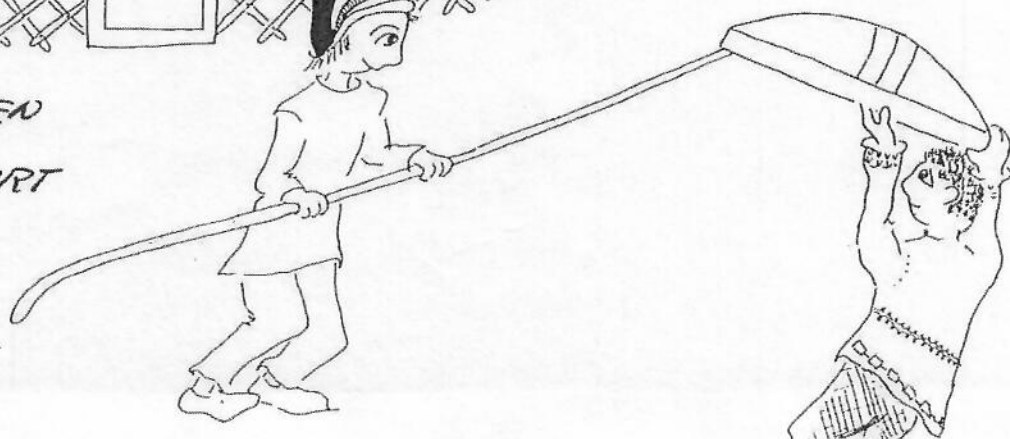

KRONEN REJSES PÅ
MONGOL-KALMUCK JURTE
KRONEN STØTTES AF TO
OPRET STÅENDE STÆN-
GER. (i/l 22.)

23.

KRONEN REJSES PÅ EN
TYRKISK-KIRGISISK JURT
MED BUEDE TAG-
STÆNGER. (i/l 23)

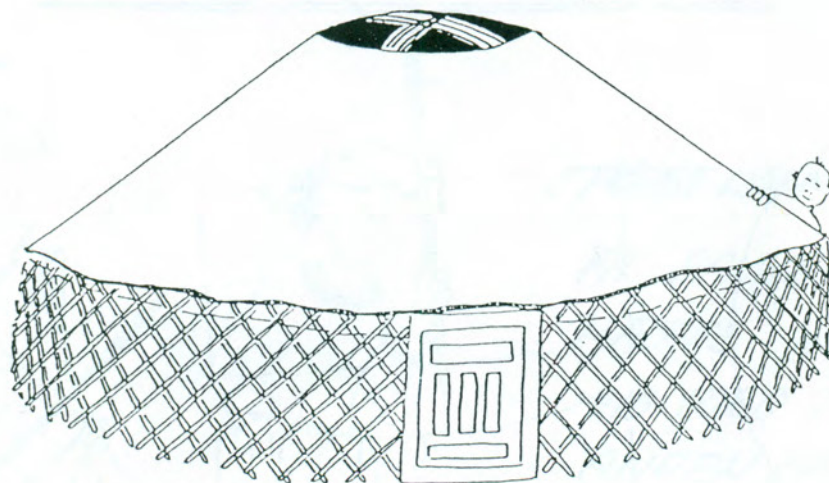

DEN OPSATTE TRIE KONSTRUKTION TIL EN TYRK-
KIRGIS JURTI (ill 24)

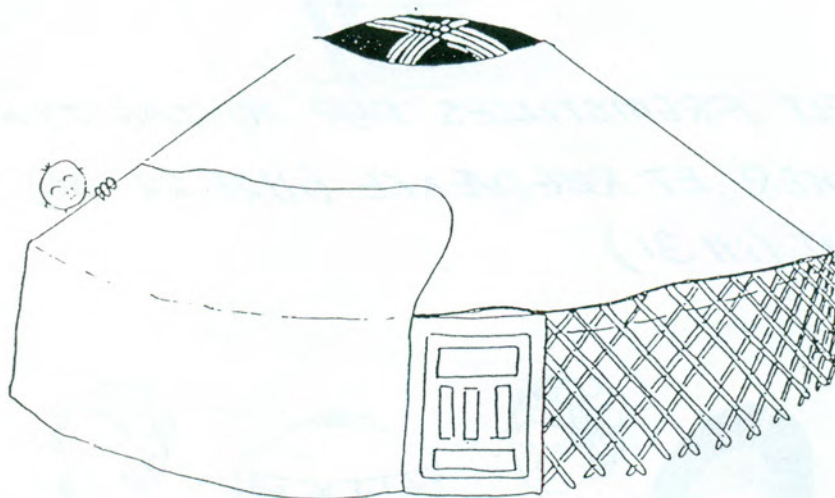
EFTER OPSÆTNINGEN DÆKKES JURTEN MED
TELTVUG AF FILT. - OM VINTEREN ER DET IKKE
UALMINDELIGT AT JURTEN DÆKKES AF 8 LAG
FILT, MENS DEN I SOMMERTIDEN DÆKKES AF
MED EN CHI (STEPPEGRIESMÅTTE) OMKRING VÆG-
SEKTIONEN OG FILT OVER TAGET.

I VOR TID ANVENDES OGSÅ KANVAS NÅR DET
GÆLDER MONGOL-KALMUCK JURTEN (ill 25, 26 & 27).

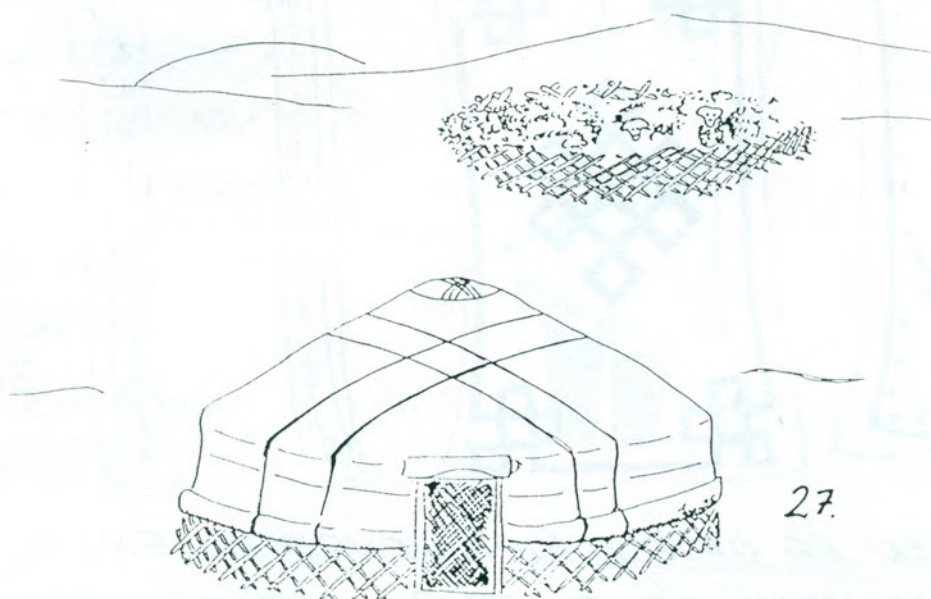
25.

ET STYKKE KANVAS LÆGGES OVER TAGET. (i/ll 25.)

26.

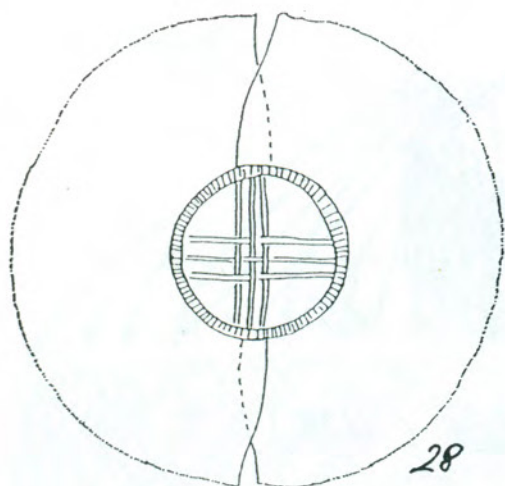
HEREFTER DÆKES SIDERNE MED FILT OG TILSIDST
OGSÅ TAGET (i/ll 26)

27.

DER BINDES FOR. SNORENE BENYTTES OGSÅ VED
VDLUFTNING. (i/ll 27).

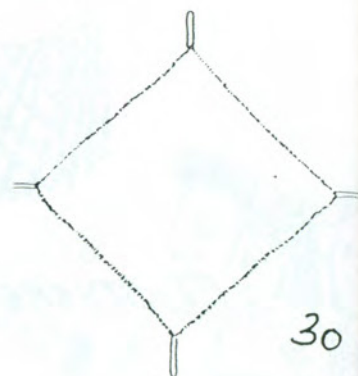
FILT DÆKKE / FILTNING

28

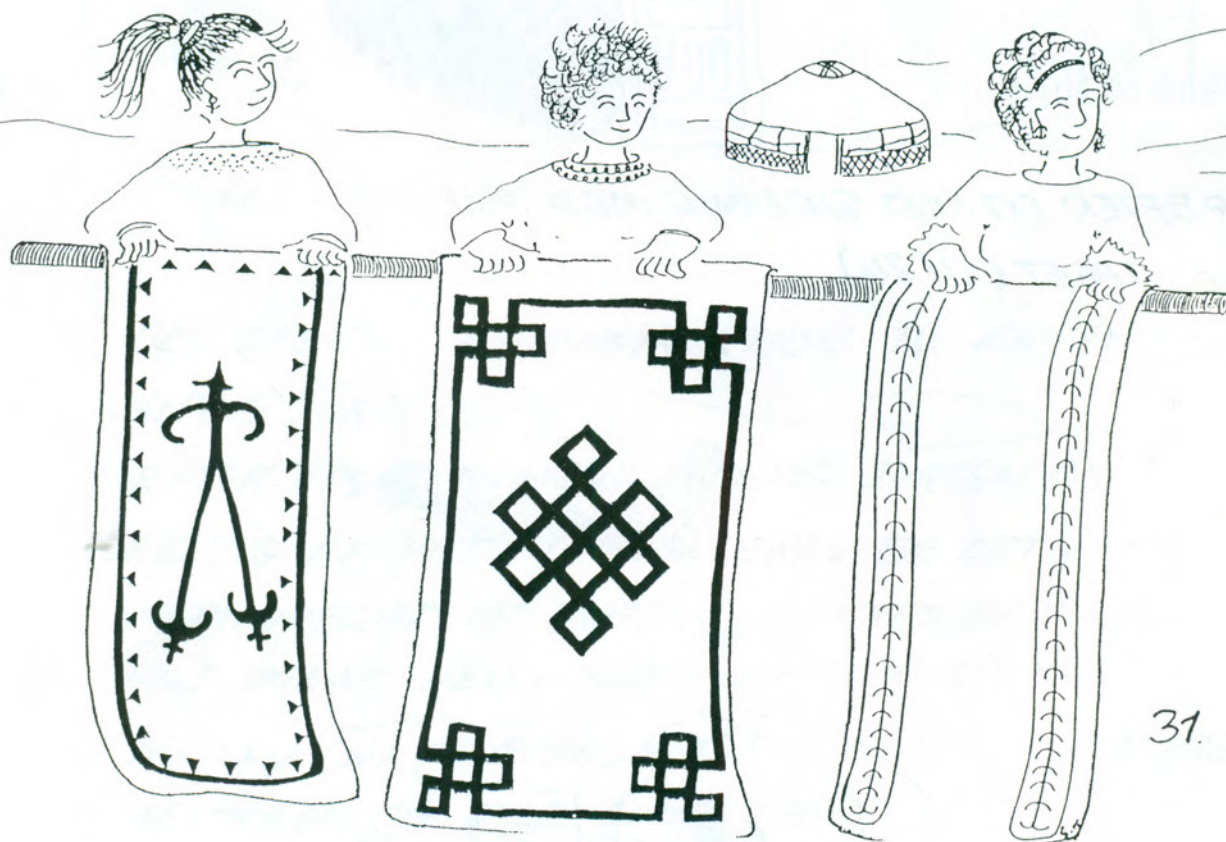

29

30

TRADITIONELT FREMSTILLES DER TO TAGSTYKKER
4 VÆGSTYKKER, ET RUGDÆKKE (i// 28, 29 + 30) SAMT
EN DØRFILT (i// 31.)

31.

DØRFILTEN ER OFTEST RIGT ORNAMENTERET
MED APPLIKATIONER ELLER QUILTNINGER AF-
HÆNGIG AF REGIONERNE.

32.

FØRST LØSNES ULDEN VED
AT BANKE DEN MED PILE-
KÆPPE. DER SLÅS SKIFTE-
VIS MED DEN ENE OG DEN
ANDEN HÅND I RYTMISKE
SLAG. (ill 32.)

ULDEN LÆGGES OP PÅ EN
CHI (STEPPEGRÆSMATTE)
ELLER PÅ ET MODERFILT
(EN ÆLDRE FILT). - EFTER
OPLEGNINGEN AF ULDEN,
STÆNKES DER MED
VARMT VAND OG RULLES
SAMMEN. (ill 33)

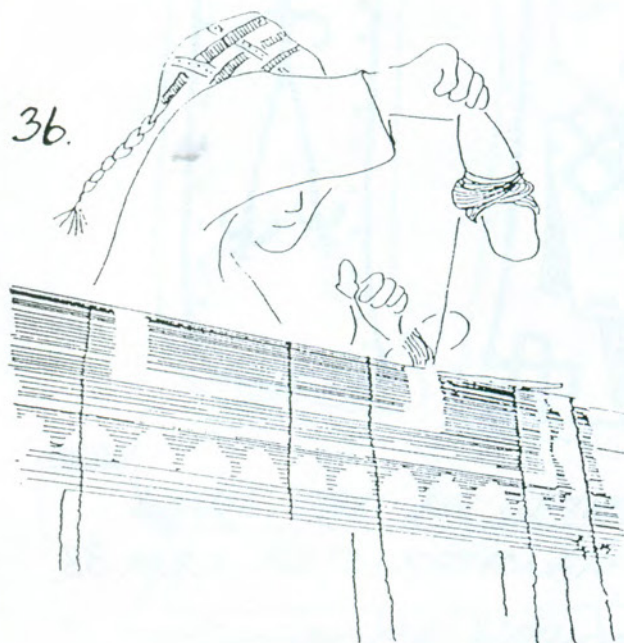
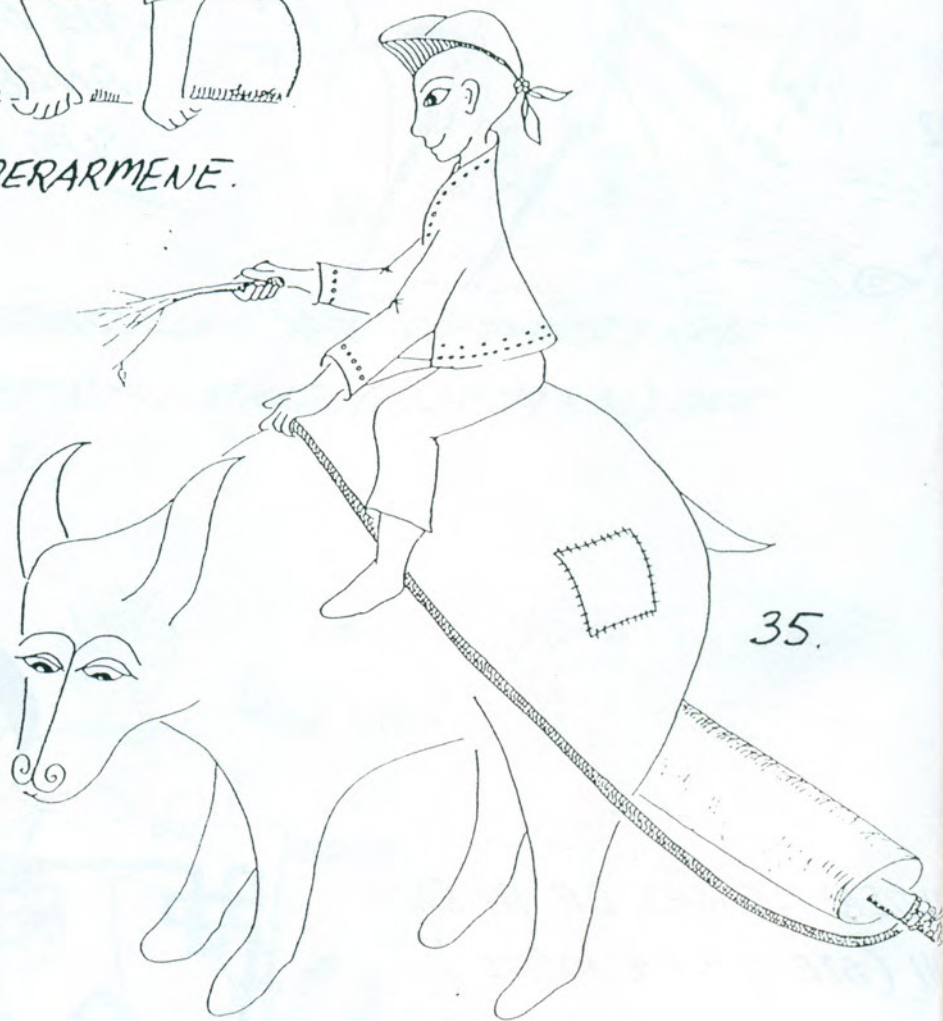
33.

NÅR ULDEN ER FUGTET OG RULLET SAMMEN, VALKES DER
MED ARME (ill 34), BEN ELLER VED HJELPAFET TRÆKDYR.

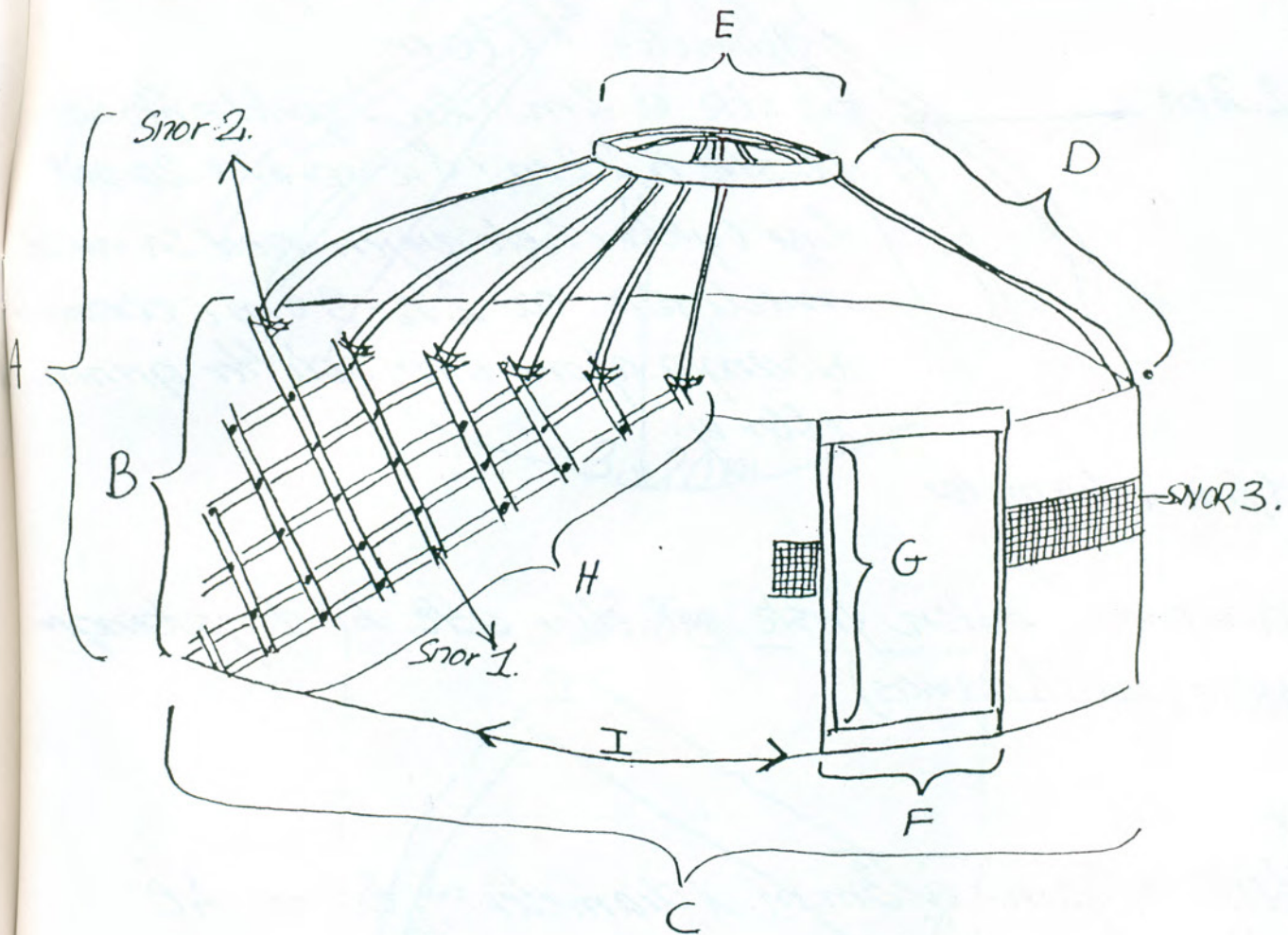

RULLEN FILTES MED UNDERARMENE.
(ill 34)

-ELLER F. EKS VED HJELP
AF EN OKSE, EN HEST
ELLER EN KAMEL
(ill 35).

EN CHI ER EN MÅTTE AF STEPPE-
GRÆS. - NÅR STÆNGLERNE BEVIKLES
MED VLD FREMSTÅR ET MØNSTER
AFHÆNGIG AF REGIONERNE. EN
VLDBEVIKLET CHI ANVENDES OM
SOMMEREN RUND OM JURTENS
VÆG. - EN CHI UDEN VLD MØNSTER
KAN F. EKS. BRUGES TIL RULLEMÅTTE.
(ill 36).

TRÆKONSTRUKTION

- A. 2,2 m
- B. 1,3 m
- C. 3,65 i diameter
- D. 2,0 m → 36 stk tagstenger + 4 stk til spild = 40 stk tagstenger à 2,0 m à 22 m.m i diameter
- E. 1,1 m i diameter → Til kronenhjul: 2 stk træ à 25 m.m. 100 m.m. x 2,5 m.
Til kronespær: 20 stk à 20 m.m i diameter à 1,50 m.
- F. 0,85 m → Tværgående dørkarm: 1 stolpe på 15 cm i diameter x 1 m splittes i to til overkarm og underkarm.

G. 1.3m → Til lodret dørkarm: 2 grene à 5cm i diameter × 1.60 m

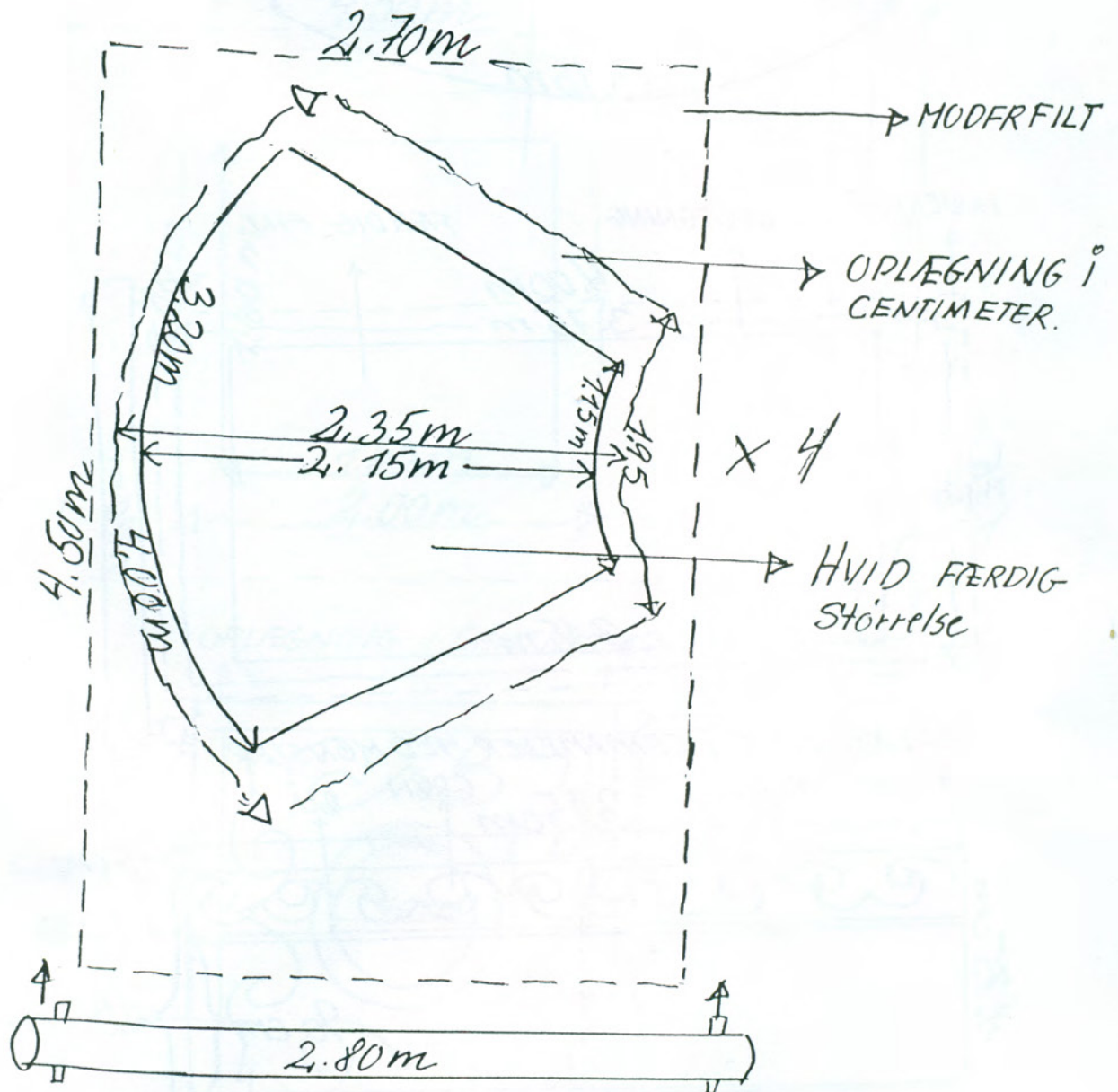
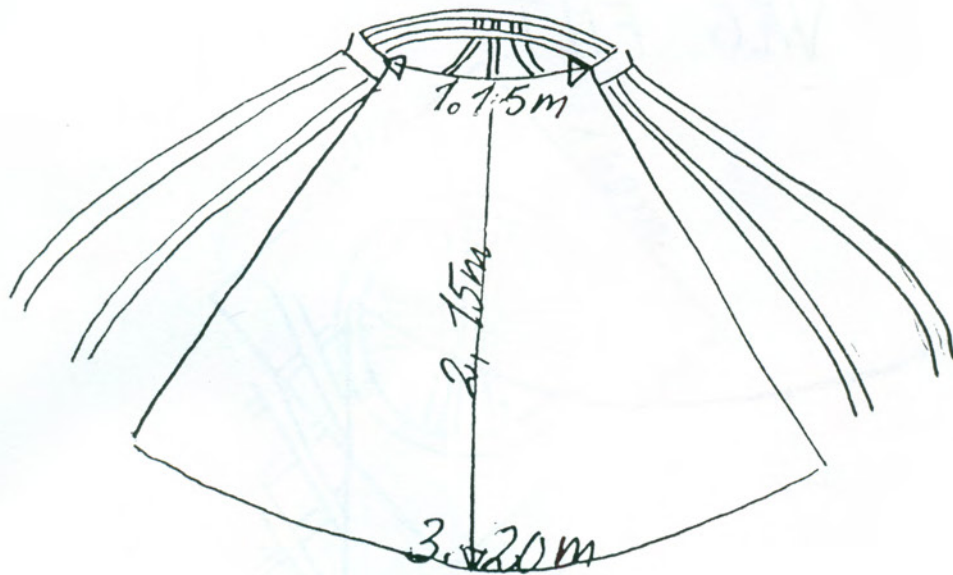
H. 2.2m → 60 stk à 2m + 20 i spild = 80 stk.
12 stk à 2.2m + 8 i spild = 20 stk.
lige tykke hele vejen ned så vidt muligt = ca. 2½-3 cm i diameter
afhængig af om man splitter grenen eller ej.

I. 11,5m i diameter.

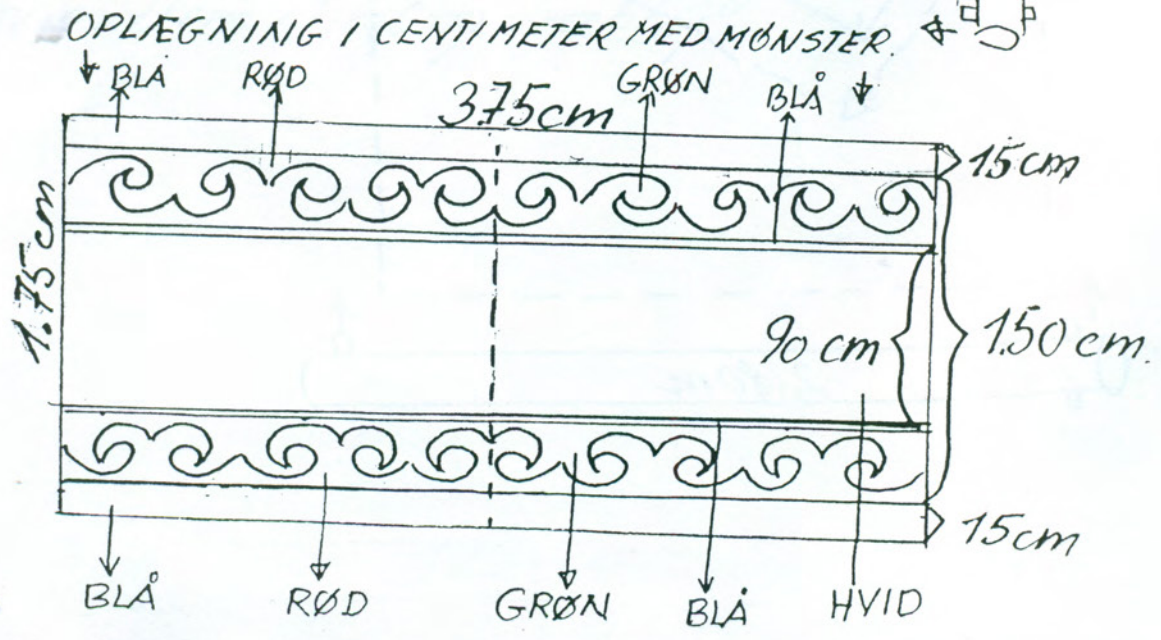
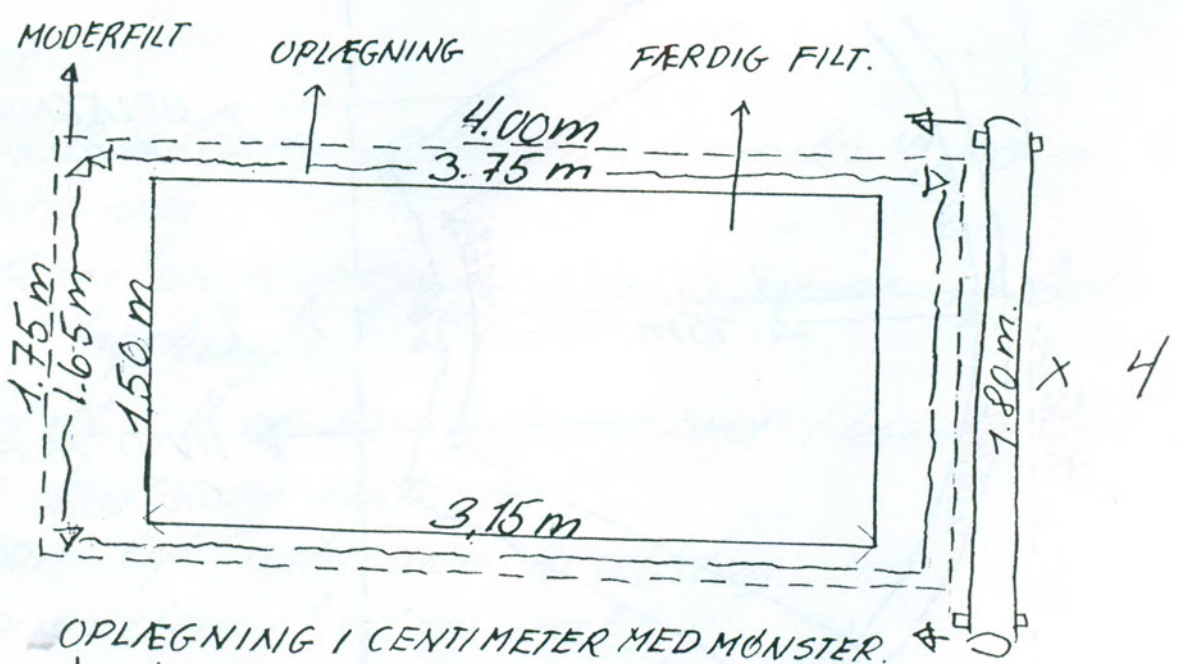
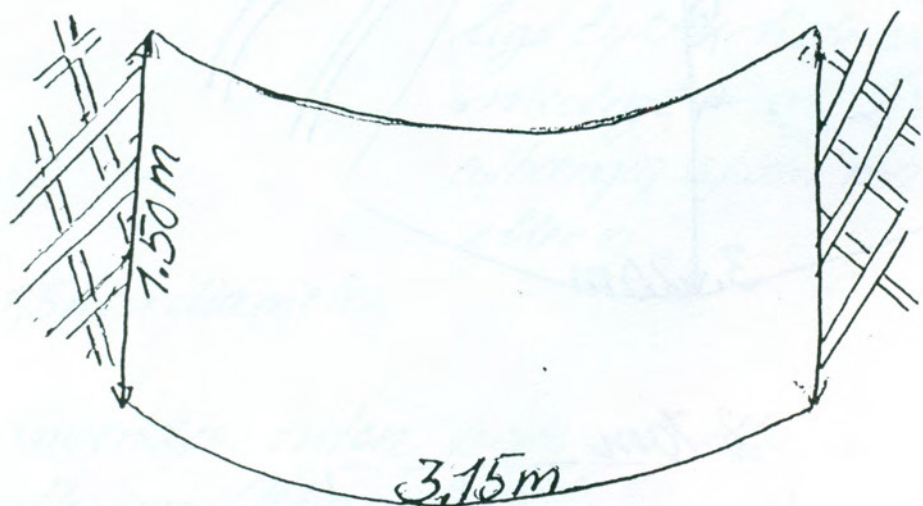
Der anvendes enten friske pil eller astc til tagstænger og gittervæg (khanas)

SNORE:

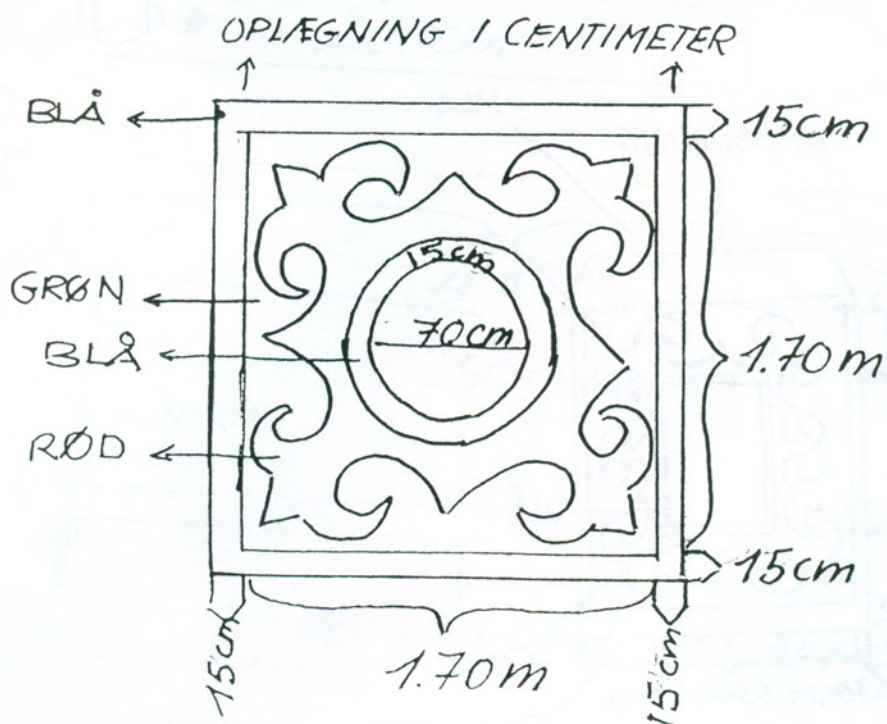
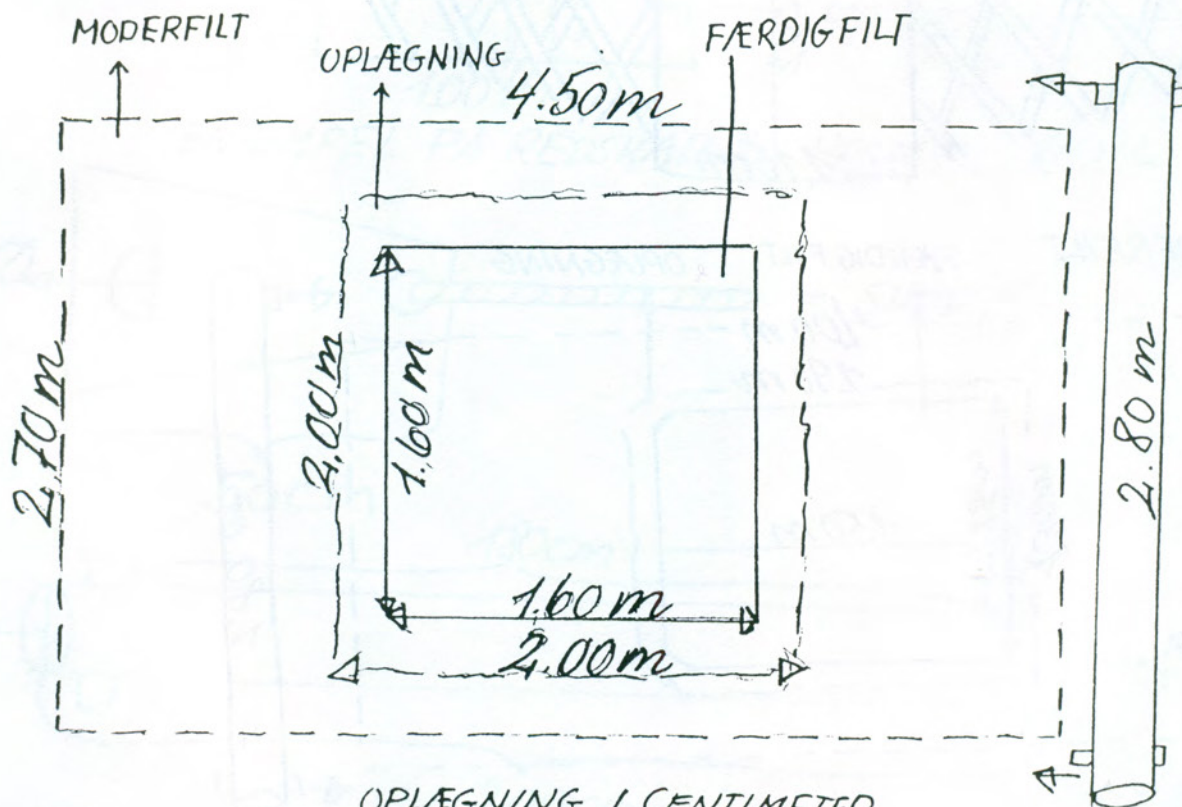
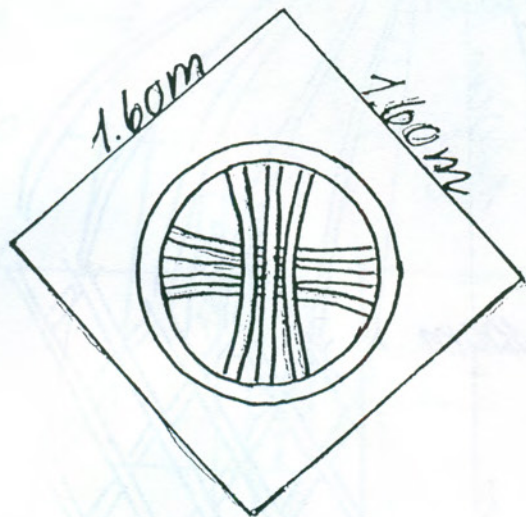
1. Stærkt sejl garn à 3m.m. i diameter × 60 m. til gittervæg.
2. 120 m. stærkt sejl garn eller lignende til fastsmørring af tagstænger
3. Gjerd: 16 m lang × 30 cm bred (kan være såndrævet i farver og mønstre)
4. 150 m. tyk natursnor til teltdug.
5. Tov mellem hest og træktoj.

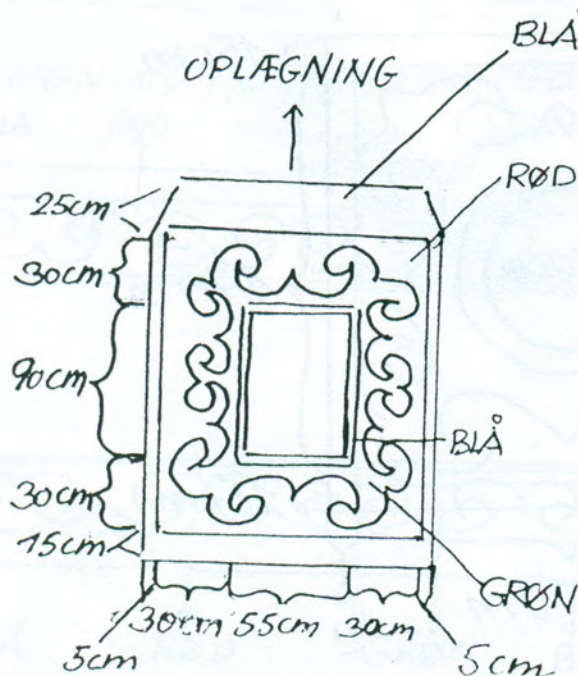
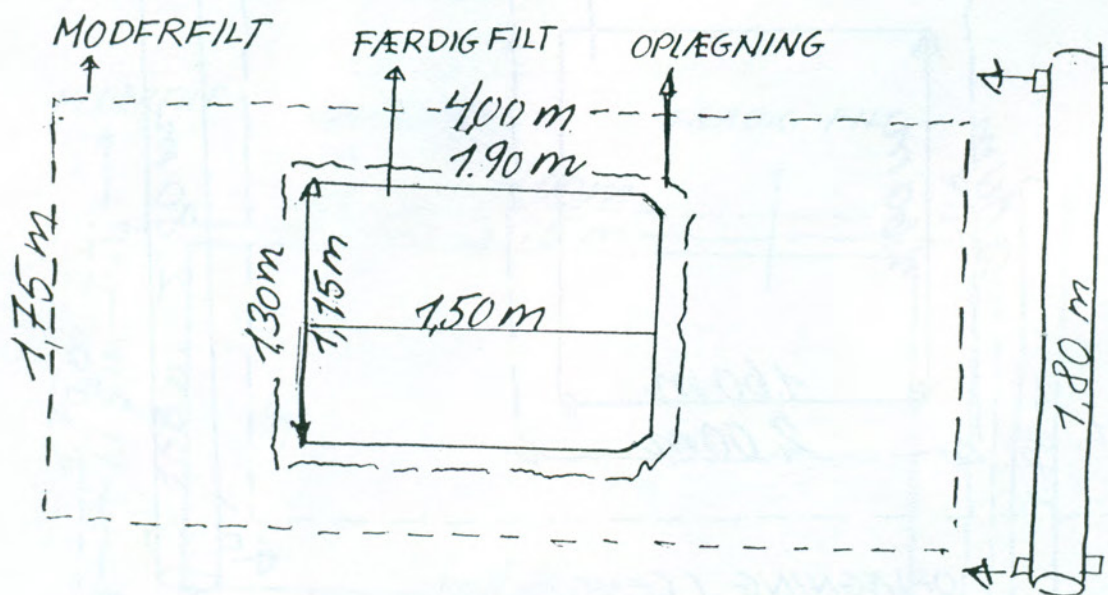
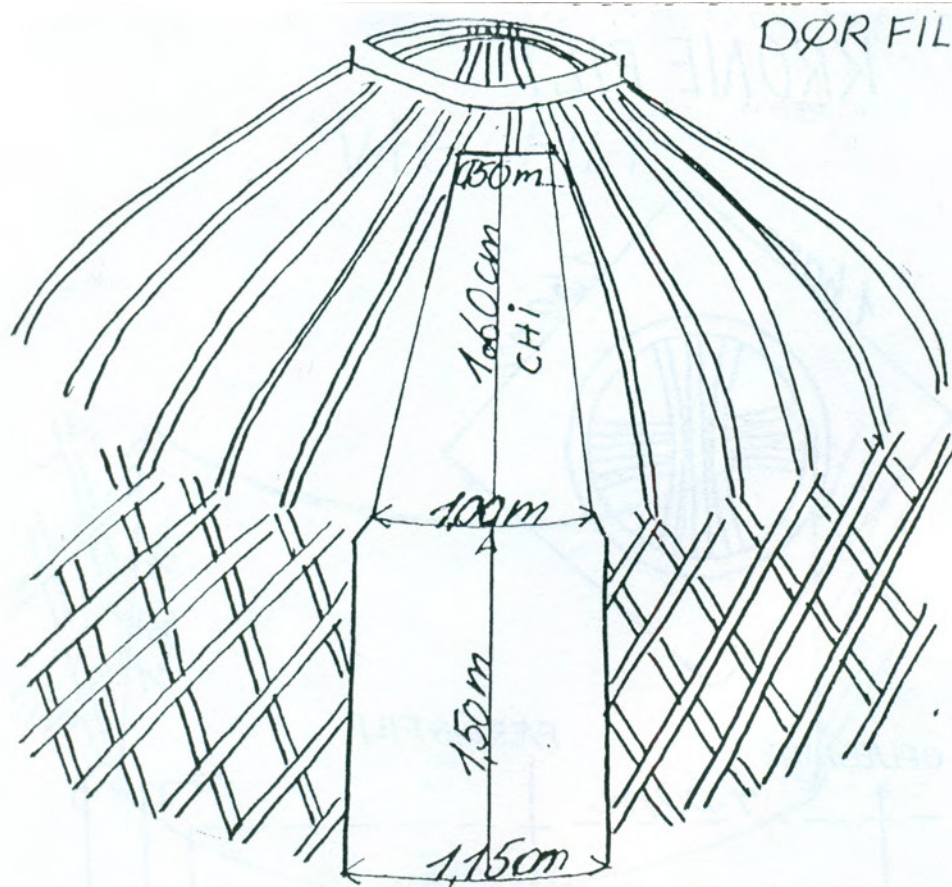

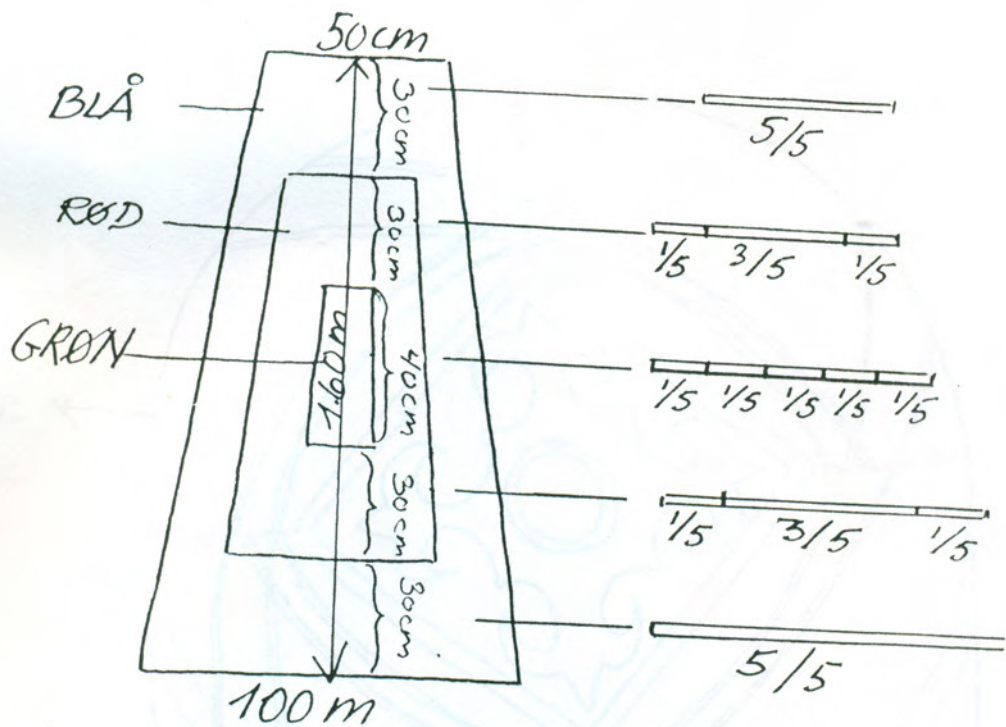
VÆG - FILT.

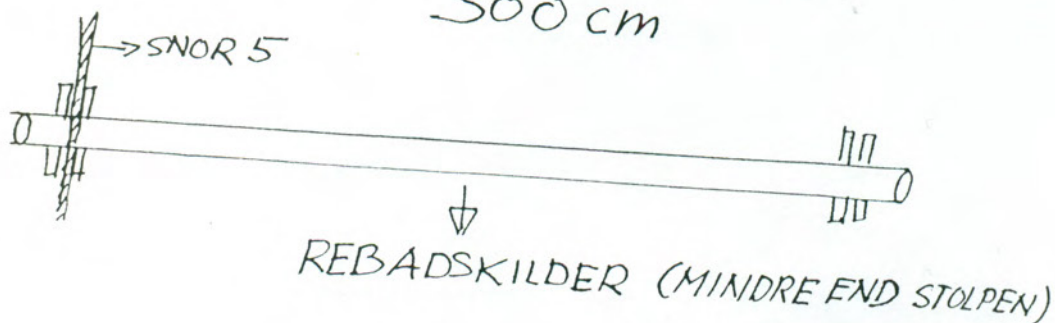
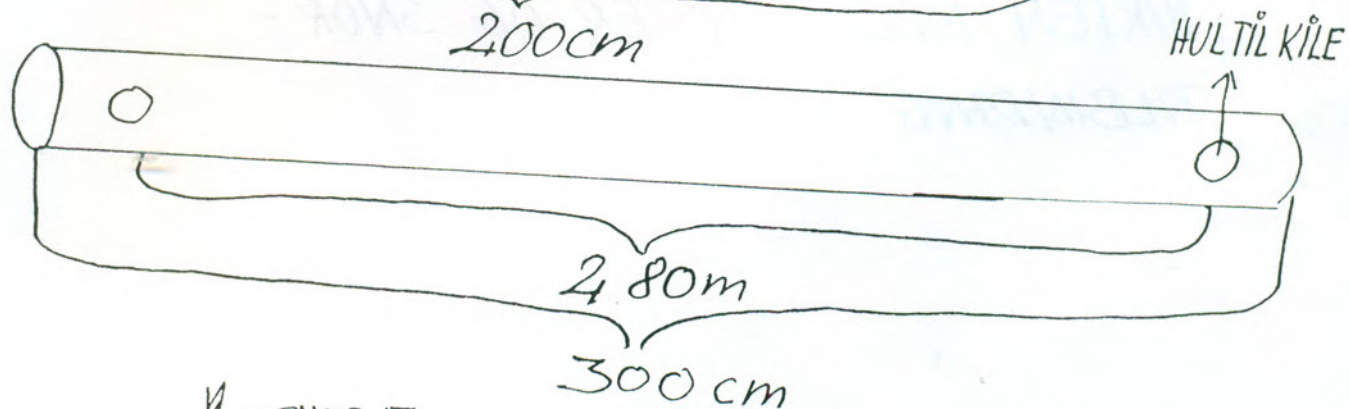
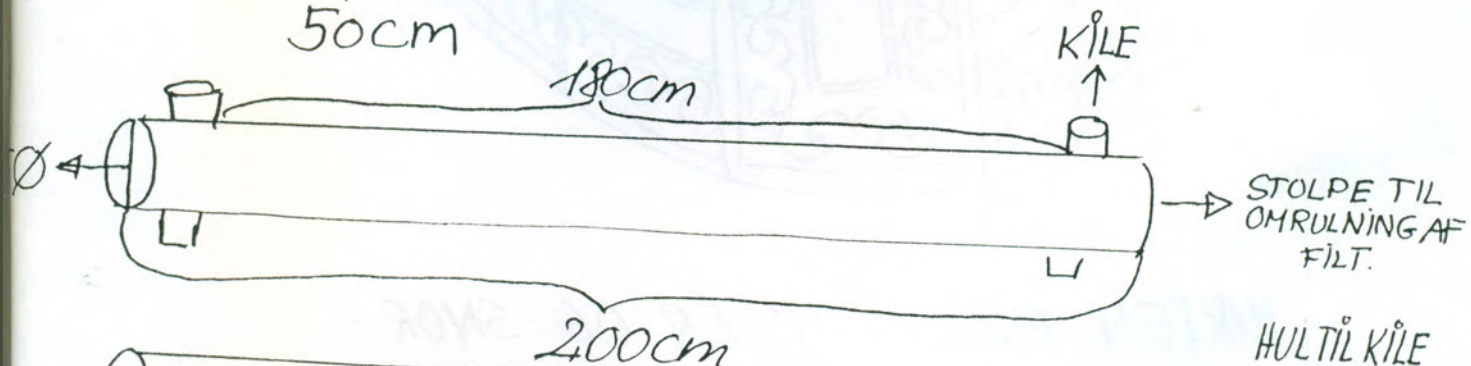
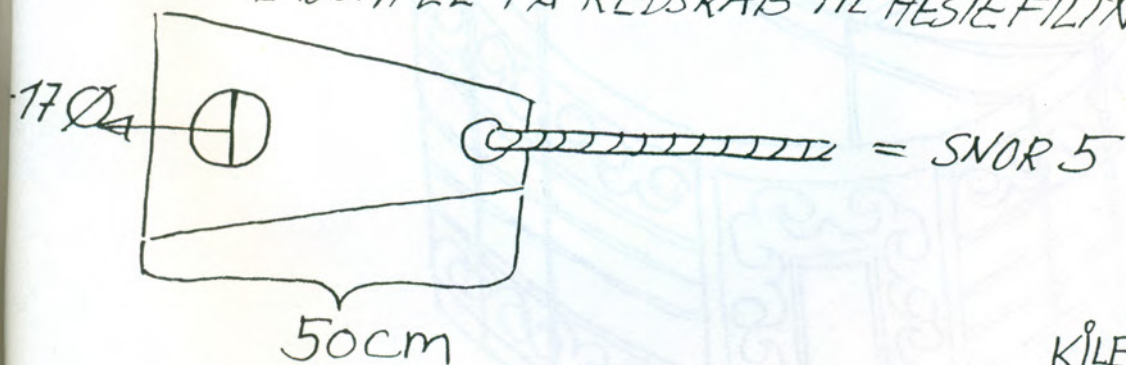
KRONE FILT

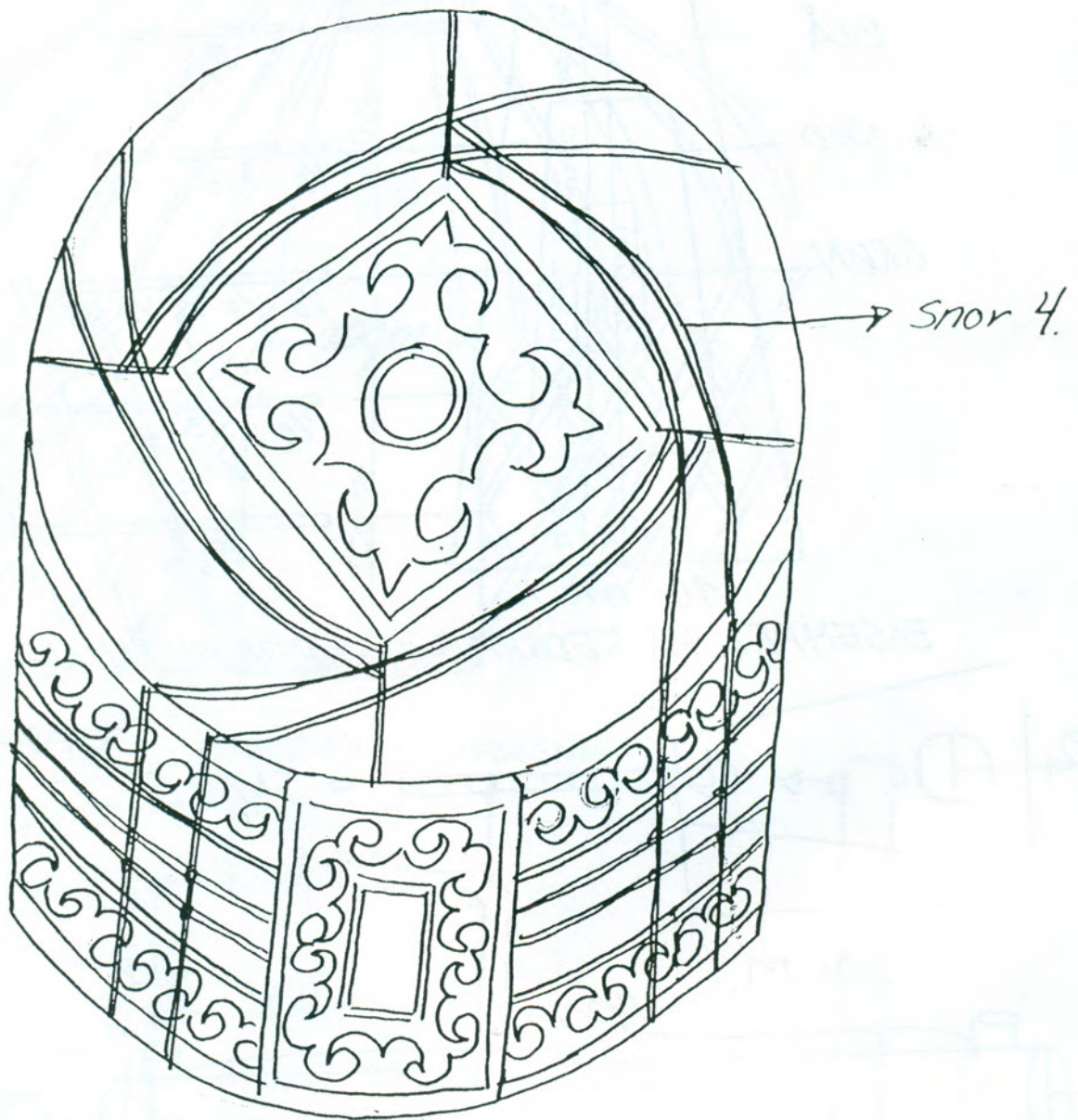

EKSEMPEL PÅ REDSKAB TIL HESTEFILTNING

JURTEN MED MØNSTER OG SNOR-
TILBINDING.

- ① OPLÆGNINGS BESKRIVELSE: (HVID BUNDFILT)
- ET LAG HVIDT KARTEFLOR Å CA $1\frac{1}{2}$ cm. TYKKELSE
 - TO LAG VOLFET ULD LAGT OP "TOTVIS" OG VINKELRET PÅ HINANDEN.
 - ET LAG KARTEFLOR Å CA $1\frac{1}{2}$ cm's TYKKELSE.
 - LÆGGES PÅ MODERFILT SOMER DEKKET MED ET SÆBEOPVREDET LAGEN
- ② FØRFILTNING:
- STÆNK ULDEN MED SÆBEVAND. LÆG ET LAGEN OVER, PRES LUFTEN UD OG FORDEL SÆBEVANDET SÅ ALT ER VÅDT OG FLADT.
 - RUL STRAMT OM TRÆSTOLPE. RUL ET KLÆDE OM OG BIND STRAMT TIL.
 - FILT MED HEST (TRAKTOR) I CA. 15 min.
- ③ MØNSTEROPLÆGNING:
- ÅBN RULLEN OG STRÆK FILTEN TIL OPLÆGNINGSMÅL.
 - BLÅ BORTER: DEL ULDFLORET I TO LAG. LÆG DE BLÅ BREDE BORTER OP I $\frac{1}{2}$ LAGS TYKKELSE. STÆNK SÆBEVAND PÅ OG PRES SÅ VANDET FORDELES.
 - TEGN MØNSTRET OP I EN KONTØR AF SORT ULD - STÆNK SÆBEVAND OG PRES ULDEN PÅ PLADS I DEN HVIDE BUND.
 - FYLD MØNSTRET UD MED RØD OG GRØN ULD. DOG IKKE FOR TYKT. - STÆNK SÆBEVAND OG PRES ULDEN NED I DEN HVIDE FILT.
- ④ VALKNING:
- DÆK MØNSTRET MED ET LAGEN OG RUL ALT OM TRÆSTOLPEN.
 - VALK MED HEST (TRAKTOR) I CA. 20-25 min.
 - ÅBN RULLEN OG VEND FILTEN MED MØNSTRET MOD MODER. FILTEN OG RUL FRA MODSATTE SIDE.
 - VALK MED HEST (TRAKTOR) I CA. 20-25 min.
 - ÅBN OG STRÆK FILTEN I FORM.
 - RUL FILTEN UDEN MODERFILT OG MED UNDERARMENE - FRA ALLE SIDER SAMT DIAGONALT

NB! VÆR OPMERKSOM PÅ AT TRAKTOREN SANDSYNLIGVIS VIL FILTE HURTIGERE END HESTEN.

